

SZÉKELY MELINDA

AZ ÚJSZÜLÖTT BEAVATÁSA FEKETELAKON

BEVEZETÉS

„**A** képek, a szimbólumok, a mítoszok a pszichének nem holmi fölösleges teremtményei, szükségletet elégítenek ki és funkciót töltenek be: a létezés legtítkosabb módozatait fedik fel. Tanulmányozásuk révén tehát jobban megismerhetjük a történelmileg még meghatározatlan embert, „egyszerűen az embert” (Eliade 1997: 14). A szimbólumok tehát az emberi tudatvilág nélkülözhetetlen elemei, szükségszerűek, hiszen szükségletet elégítenek ki: az embernek azt a vágyát konkretizálják, amelyből fakadóan definiálni szeretné önmagát. Azon általános és ősi közezből nőnek ki, amely minden ember tudat(talan)jának birtokában van, Jung ezt nevezi kollektív tudattalannak. Ezért az ember mindig ezekhez az egyetemesen releváns tényezőkhöz nyúl vissza (vagy talán nem is vissza, hiszen ezek a szimbólumok egy örök jelennek a részei), ha helyét keresi a világban. Az archetipikus szimbólumok jelentik a biztos talajt számára. A szimbólumokban tehát – történelemtől függetlenül annak ellenére, hogy a történelem mindig új jelentéssel ruházta fel őket – az ember egyetemes és alapvető, ontológiailag meghatározott képzei konkretizálódnak. Az újszülött „beavatásakor” is ugyanilyen egyetemes képzetek aktivizálódnak: a víz, a tűz, a különböző fémeszközök, amelyek mind-mind egy közös képzetvilágból származnak.

Arnold van Gennep a rítusok szerkezeti hasonlóságainak megállapításakor felépít egy sémát: 1. elválasztó (prelimináris) rítus, 2. eltávolító (limináris) rítus, 3. beépítő (posztlimináris) rítus (Gennep 1996). Az újszülöttre vonatkoztatva a prelimináris időszak a születés előtti időt jelzi, a limináris periódus a veszélyeztetett, szülés és keresztelés/beavatás közötti időt, a posztlimináris periódus pedig a normális állapotba való visszatérést jelzi. Ebből a felosztásból kiindulva előbb a szülés kapcsán történő praktikákról lesz szó, utána a limináris periódus veszélyeiről, végül pedig a keresztelő rítusáról.

Gilbert Durand, a másik alapul szolgáló munka szerzője inkább a szimbólumok felől közelít. Durand két nagy kategóriát különít el: nappali szimbólumokat és éjszakai szimbólumokat, ezeket pedig kisebb alcsoportokra osztja külön-külön vizsgálva egy-egy képzetkört. Az ebben a rítusban felelhető szimbólumok nagy része a nappali szimbólumok osztályába tartozik, az elválasztás jelképeinek tisztító jellegű szimbólumaihoz. Ha magát a rítust figyeljük meg a „másik” világtól való elválasztás, megtisztítás a leglényegesebb illetve a gyermek védelme a limináris periódusban. A védelemre szolgáló eszközök illetve praktikák már nemcsak nappali szimbólumrendszerben gyökereznek, hanem az éjszakai szimbólumrendszerben is. (Durand 1977.)

A SZÜLÉS

Már a magzati állapotban levő gyermek életét is igyekeztek befolyásolni különböző praktikák által, de a predeterminálás igazi ideje a szülés utáni periódus. Mezőség több falujában is széles körben elterjedtek a *kezdet* fontosságához kapcsolódó képzetek. Az újév első pillanatában nem mindegy, hogy kívül koccintunk először vagy az sem mindegy, hogy reggel, amikor felkelünk bal vagy jobb lábbal szállunk-e le az ágyból, mert ezek a cselekedetek befolyásolják a továbbiakat. A gyermek születése ezeknél a dolgoknál sokkal fontosabb volt, hiszen nemcsak egy estleges szerencsétlen napról vagy évről van szó, hanem egy ember életéről, ezért arra törekedtek, hogy a majdani életét jó irányba befolyásolják.

A szülés kapcsán az első tényező, ami szimbolikus vizsgálat tárgya lehet, az, hogy *földön szültek* és nem ágyban. E cselekvésnek természetesen lehettek gyakorlati okai is (az ágy tisztán maradása), de archetipális szinten a Földanyával hozható kapcsolatba: „...a Földanya évezredekken keresztül szűznemzéssel, magától hozta világra gyermekeit. E »misztérium« emléke [...] felismerhető számos mítoszban és népi hiedelemben is, például amikor az emberek a Földből születnek, vagy a földön szülés, az újszülött földre helyezés szokásában stb.” (Eliade 1995: 41.)

A születendő gyermek körüli első praktika a *köldökszinór elvágása*, az elválasztási rítus első komponense. Feketelakon a köldökszinór elvágására szolgáló eszköz milyensége nem fontos, de más vidékeken illetve más etnikumoknál ezt is számon tartották. Arnold van Gennepnél szerepel egy leírás, miszerint a köldökszinór elvágásakor a gyerek nemét is rögzítették azáltal, hogy női munkaeszköz vagy férfi munkaeszköz segítségével vágták azt el (Gennep 1996: 56). Fontosabbnak mutatkoznak a köldök további sorsára vonatkozó kitételek, melynek több változata is él Feketelakon: megőrizték „csak úgy-mint emlék”, a láda fiába tették, hogy a gyerek, ha megnő ne szokjon el a háztól, zenész elé dobták, hogy legyen jó táncos a gyermek, illetve él egy homályos emlék is, miszerint valahova ugyancsak elttették, hogy a gyerek legyen jó mester. (Feltételezhetően itt a más vidéken is ismeretes szokásról van szó, hogy a megbogozott köldökszinór kibontásakor derül ki a gyerek kezűgyessége). Mindezekkel a cselekedetekkel a gyerek további sorsát akarták befolyásolni.

A másik két szüléshez kapcsolódó dolog a fürdetés és a placenta elásása. A *gyermek „inge”* is ugyanolyan fontossággal bírt, akárcsak a köldöke. Nagyon gondosan vigyáztak arra, hogy a placentát ne „járt helyre” ássák: *Gy: A burokkal mit csináltak? K.M: Aztat eltemették. Gy: Hova temették? K.M: Hásztán aztat is úgy... egy kert mellé.*” Ennek a kikötésnek

a magyarázata abban a hitben rejlik, hogy az ember megrontható a valamikor hozzátartozott tárgyak révén is. Itt tulajdonképpen az érintkezési mágia elve működik, amely „abból indul ki, hogy a dolgok, amelyek egyszer összetartoztak, még teljes szétválásuk után is szimpatetikus kapcsolatban maradnak egymással, s ami az egyikkel történik, az történik a másikkal is” (Frazer 1993: 42). Durand az ásást ugyancsak a Földanyával való kontaktussal magyarázza (Durand 1977: 285). A placenta az a dolog, amely még a másik élethez tartozik, azért vissza kell küldeni oda. Mindkét állásfoglalás helytálló, egyik a mágia működésének szempontjából, másik az archetípusok szempontjából.

A *fürösztés* részletesebb kifejtésre ad lehetőséget. E cselekedetben (a gyakorlati cél mellett) mindenekelőtt a rituális purifikáció, a „másik”, mögöttes világtól való megtisztulás tendenciája fedezhető fel. Minden szimbólumokkal foglalkozó kézikönyv a fürösztésnél használt vizet tisztító víz jelentésében definiálja. Durand az ilyen vizet a nappali szimbólumrendszerben tárgyalja az elválasztás jelképeihez tartozó tisztító szimbólumoknál. Ebben az értelemben a víz tisztasága, világossága által válik tisztaságsszubsztanciává. Bachelard-t idézi, aki szerint undorodás fog el a zavaros, szennyes víz láttán és így jön létre a tiszta víz „tudattalan értékelése” (Durand 1977: 213). Tehát a mocskos víz ellenében és nem szubsztanciaként telítődik értékkel a tiszta víz és válik a tisztaság elnyerésének eszközévé. A tisztító víz frissessége a nap meleg – langyos hőmérsékletével ellentétben körvonálagzódik, akárcsak a tisztító tűz, ami ugyancsak a langyos megszokott hőmérséklettel szembeni forrósága által tisztít. A víz kettős szimbolikájával találkozunk itt: a tisztító és az újjászülő aspektusával, amely élesen nem válik el ugyan egymástól, de fontos megkülönböztetni. (Feltételezhetően ugyanilyen típusú vízről van szó a keresztelő esetében is, amit majd nem fogunk ennyire részletezni.) A fürösztvíz kapcsán is a gyerek további jólétét igyekeztek biztosítani, illetve további sorsát befolyásolni. Ezért különböző tárgyakat tettek a fürdővízbe (alma, dió, tojás, pénz, kulcs stb.), illetve különböző folyadékokból képezték ki a fürdővizet (bor, teák, stb.), amelyek sokszor – orvosiilag bizonyítottan – károsak voltak biológiai, fiziológiai szempontból (vö. Deáky 1996: 65–66). Ilyen szokások Feketelakon nem élnek, ezért hangsúlyozott a víz tisztító volta. A vízzel a gyerek sorsának a befolyásolása más szinten jelentkezett: a fürdővíz előntése kapcsán, ugyanis csak jól meghatározott helyekre önthették. Ennek is több változatát jegyeztem le. Önthették: „felül a házon a seprűkre”, a „virágok közé” vagy a „tövisekre”: Gy: *Az első fürdővízzel mit csináltak? F.E: Azt dobták a virágok közé. Gy: S azt miért? F.E: Szokás, hogy a virágok közé öntsék, hogy szép legyen.; T.A: S a másik: „Am țapat apa pă flori să-i și dragă la fișiori” a leánynok. S hogyha fiú vót, akkor fordítva mondták. Aztán szokták, szokták dobni, szokták dobni ki a, a, még tövisekre is szokták dobni, tövisekre, hogy aztán mondták, mondták azért dobják „Am țapat apa pă stini să-i și dragă la veșini. S.A: Azt mondta, hogy jó szagú legyen mindig, szóval, hogy a virágokra öntsék, hogy olyan legyen mint egy virág mindig, azér öntették oda. Még azután is aztán baj vót, hogy ne öntsük akkárhová. A seprűkre öntés illetve a tövisekre öntés egyértelműen rontás-elhárító funkciójú (lásd később a seprű szimbolikájánál) a virágok közé öntés esetében analógiás mágia érvényesül: akárcsak a virágok, olyan legyen a gyerekek is. Még két kitétel jelentkezett a fürdővíz előntésekor: napnyugta után nem volt szabad kiönteni, hiszen az éjszaka a „tisztátalan” megjelenésének ideje, a negatív töltetű idő.*

Lezárva ezt a rituskört egyértelműen a prelimináris korszak utáni elválasztó rítusok körébe sorolható és a limináris idő kezdetét jelöli. Megtörtént a csecsemő elválasztása az előző világtól és következik egy olyan életszakasz, amely a csecsemő és az anya számára is egy köztes állapot: a szülés/ születés által kapcsolatba kerültek – keresztény vonatkozásban – az eredendő bűnnel, ezért nem tartoznak a tiszták világába (terminológiailag bizonyítható dolog ez: az anya neve ebben a periódusban: „beteg asszony”).

Tehát mindketten egy bizonytalan periódusban vannak, nem tartoznak a társadalomba, a közösségre egészen a leépítő rítusig, a posztlimináris periódus kezdetéig.

VESZEDELMEK ÉS VÉDEKEZÉS

A gyerek ebben a periódusban egy társadalmon kívüli lény – hiszen nincs megkeresztelve – ezért a szokásosnál hangsúlyozottabb mértékben szorul védelemre. A magára hagyás tilalma Feketelakon is ismeretes, sok helyen az anyának a keresztelőig nem volt szabad elhagyni a szobát gyermeke védelme érdekében. Feketelakon, ha az anyának mégis el kellett hagynia a szobát, elmehetett, mert a védelmet egy jól meghatározott eszközhalmaz biztosította. Fésűt, sarlót, tollúseprűt, imádságoskönyvet tettek a csecsemő párnája alá, ezért a „tisztátalan” nem tudta megközelíteni. A *seprű* „a népi hitvilág elterjedt, sokféle célra, elsősorban a rontás elhárítására használatos mágikus tárgya. Eredetileg általában nyírfavesszőből készült, így örökölhette a nyírfának tulajdonított rontáselhárító hatást” (Pócs 1977). Ezt a rontáselhárító hatást bizonyítják bizonyos népi praktikák, mint például az, hogy a falusi portákon a ház ajtajába seprűt tesznek, ha elmennek otthonról vagy az, hogy az istálló ajtajába boronát állítanak, hogy a gonosz lélek ne közelítse meg az állatokat. Ez is egy archetipikus képzethez kapcsolódik: minden, ami elválaszt (lásd seprű és fésű alakja: egymással párhuzamos ágak között távolság van) gyakorlatilag, valóban, konkrétan, az a gonosztól is „elválaszt.”

A másik szimbólum, amivel a gyerek védelmét lehetett biztosítani a *sarló és az olló* volt. Ez a két szimbólum fém mivoltukban összekapcsolható. „A föld az a primordiális anyag, amely kiválva az ősvízből, a káosz megszűnte után azt a termékeny őanyagot képezte, amely magába foglalt forrást, gyökeret és fémet [...] A föld belsejéből származó fémek megolvasztása a halhatatlanság elérésének eszközévé válhatott.” (Benoist 1995: 97–100.) A fémek esszenciális voltának kialakulásához az alkimia is hozzájárulhatott: közismert célja szerint az arany és az egyetemes „életelixír” készítésének titka után kutatott (vö. Hoppál–Jankovics–Nagy–Szemadám 2004: 20). Tehát mindenképp a fémek/fémeszközök használata a halhatatlansággal függött össze. A sarló „a halál és az újjászületés jelképe. Elválasztó, illetve „kivégző” szerepe okán, s amiatt, hogy alakja a fogyó holdra emlékeztet, az idő hatalmát vagy magát az időt is szimbolizálta. Nálunk egyes helyeken talán az újjászületés zálogaként tesznek sarlót a halott hasára, de honfoglaláskori asszonysírokból is előkerültek sarlók.” (Hoppál–Jankovics–Nagy–Szemadám 2004: 256.) Ugyancsak Kronossal hozza kapcsolatba Durand is a sarlót mint fémeszközt (Durand 1977: 98). Tehát rítusunk vonatkozásában a sarló-elválasztó jellege által- a „tisztátalantól” véd, időszimbólum mivoltában a köztes periódus funkciójára világít rá: előkészíti a kereszttség általi újjászületést.

Az *imádságoskönyv és a Biblia* már a keresztény szimbólumrendszer eleme. Vallásos szentségük által védenek, szentség, mely a szó erejébe vetett hiten alapszik. Az imádságoskönyv meg a Biblia szavak halmaza, ezért az alapvető elem, amiből a szentség sugárzik a szó, ennek szent, mágikus volta. Durand a nappali szimbólumtartományban az idő legyőzésének szimbólumai között tárgyalja a szót, mint archetípust, ezen belül is a fényjelképeknél. (A szó Istennél van, ezért telítődik az isteni szentséggel és világossággal. Így a hordozó is, akárcsak a benne foglalt szó mágikus tárggyá válhat.)

Az álom elvívése • Ez a veszély főleg akkor áll fenn, amikor látogatók érkeznek a beteg asszonyhoz. Ellene nem a háziak védekeztek, hanem a közösség normarendszere szabályozta a látogatók viselkedését. Mindenki tudja mit kell ilyenkor cselekedni, ezért már otthonról kétszer csomagolták be a süteményt, amit vittek azért, hogy az alulra tett papírt otthagyhassák. Ez esetben is az analógiás mágia működik: így a látogató, amikor a papírt otthagya jelképesen önmagát hagyja ott (mintha el sem ment volna) így nincs is ki elvigye az álmát, hiszen nem ment el senki. Az álom elvívése más úton is történhetett: a gyermekkel előzőleg érintkező tárgyak (fürdővíz, szemét) kidobásakor kidobták a gyermek álmát is, de csak napnyugta után.

Az igézés • Megigézni is leginkább a látogatóba menők igézhették meg a gyereket. Ennek megelőző cselekvéseit ismerik: van a közösség normarendszere által előírt megelőző cselekedet, és van a háziak által alkalmazott védelem.

A normarendszer által előírt cselekedet a *köpés*. A népi hitvilágban rosszat megelőző, elhárító gesztus. Akkor használják a köpést, amikor az igézőre háruló aktivitás nem akaratos, hiszen bárki válhat igézővé. Ezért mindenkinek ajánlatos »leköpni« a csecsemőt, hiszen bárki igéző lehet. A köpés annak a jelzésére szolgál, hogy az erő a testből kifele irányulnak, nem befelé, így alkalmas például annak a jelzésére, hogy a gyakorlat végzője elhárítja magától a rossz erőket. Más megelőző eljárás az a szöveg, amely tagadja az igézést: *Phi, phi, meg ne ígízzelek!* Ez a cselekedet a szó erejébe vetett hiten alapul. A szó által teremteni lehet, megteremtik tehát azt az erőt, amivel az igézést el lehet hárítani, amivel a tulajdonképpen passzív látogató ellent tud állni a rá kényszerülő aktivitásnak. A másik csoportba tartoznak a háziak által alkalmazott védekezések: a gyöngy, a fokhagyma és a fordítva feladott ruha még megelőzheti az igézést, de az igézés elhárítására már csak szenesvíz alkalmazható.

A *fokhagyma* a magyar népi hitvilágban közismert rontáselhárító, mágikus növény. A rossz szaga által képes elűzni a gonoszt. A bűz elhárító funkciója inkább gyakorlatilag igazolt jellemvonás, másodlagos jelentése, a rontáselhárítás ebből ered. Az sem véletlen, hogy „szegőbe” teszik ezt a tárgyat, hiszen az emberi testhez minél közelebb kell álljon, ahhoz, hogy védeni tudja. A *gyöngy*, amelyet a kicsi kezére kötöttek „az ősmegnyilvánulás, ősnemzés és születés, a teremtő nőiség az ősvíz és a nőies plánéták (Hold, Vénusz) egyetemes szimbóluma” (Hoppál–Jankovics–Nagy–Szemadám 2004: 107). Színe lehet piros vagy sokszínű, ami külön szemantikumot is hordoz. A piros a vitalitás, az életképesség jele, megjelenik a csecsemő kezére kötött piros fonal színeként, de a népviselet számos darabja is jelzi, hogy a fiatalság színe. A piros tehát élénksége által hatást gyakorol, de mivel a tűz, meg a vér színe is, ereje nő és vitalitást sugározva elhárítja az ártó cselekedeteket. A sokszínűség rejtett erővel rendelkezett, ugyanis a szín az anyagnak a lényege, így, ha több szubsztanciális tényező egyesítése megy végbe, az erő nő. A gyöngyöt helyettesítheti a piros cérna, vagy madzag: a tárgy változik ez esetben, de a szín marad. Viszont együttesen a gyöngy meg a szín(ek) erősebb hatást fejtenek ki. Ha a gyereket nyugtalan, sír, stb. azt jelenti, hogy megigézték, s akkor vetettek neki szenesvizet. Ezt viszont csak specialisták tudták csinálni, akiknek vizet vittek, olvastak erre a vízre és ezáltal gyógyító erejűvé változtatták. Ha súlyosabb esetről volt szó a román paphoz folyamodtak, aki misét mondott és ezáltal meggyógyította a gyereket. (A román pap hiedelme újabb keletű, és a boszorkány, varázsló hiedelem eltűnésének tudható be széles körű elterjedése.)

A szőrös gyermek • Az ilyen gyermekre vonatkozóan két ellenpraktika él Feketelakon. Az első praktika szerint:

T.A: Lapátra tették...rendesen lapátra, amire a kenyeret szoktuk tenni. Akkor a lapátra tették, tettek kilenc orsót. Orsót égettek el a kemencébe. [...] Akkó kilenc orsót el kellett égensenek s akkó attól lett a tűz. Annyi tüzet csináltak csak a kemencébe. Akkor betették, lapátra tették a gyermeket bépolyálva, hogy nem féltek, hogy legurul a lapátról, nem tudom, mer ez régebb vót, én ezt nem értem. Gy: Csak mesélték T.A: Igen. Régebb vót. S akkor lapátra tették. Akkor a konyha körül járt egy másik asszony. Kilencszer kellett megkerülje a konyhát. S mind a kilencszer mikor ért az ablakhoz, beszólt az ablakon, s kérdezte az asszonytól, a másiktól, aki a kemencébe tette a kicsit, kérdezte tőle, hogy: „Mit csinálsz komámasszony?” [...] Akkor azt mondja, hogy: „Aggat főzők, hogy fiatalodjék!” Tudja mi az agg? S akkor ment újra. Szóval kilencszer.

Egy másik adatközlő románul idézi meg a szokást:

K.I: Az illető, aki hánta bé a kemencébe, aztán az mondta a másíknak, aki vitte a kicsit, hogy: „Ce bagi in cuptor?” S akkor az asszony mind, három kicsi somojág ígett a kemence száájába, a sütőkemence száájába. Ahogy az ígett, a lapáton vót a gyermek, s aztán ahogy hánta bé: „Ce bagi in cuptor? Cap de om cu păr de câne și de...” Az illető, aki hánta bé a kemencébe, aztán az mondta a másíknak, aki vitte a kicsit, hogy: „Ce bagi in cuptor? – Cap de om cu păr de câne și de mătă pă el, scot cu piele de om.” Na s aztat háromszor mind három kicsi kilenc olyan kicsi somojág kellett eléjjen. S aztán úgy hánták bé.

Egyértelmű módon e népszokás esetében tisztító tűzről van szó. Az orsó „a világmindenség, illetve a föld mozgásának, átvitt értelemben a világtörvénynek a szimbóluma” (Hoppál–Jankovics–Nagy–Szemadám 2004: 226). A moirákkal hozható kapcsolatba, a végzetistennőkkel, akik az élet fonalát fonják, mérik, vágják. Az orsó az ő munkaeszközük. Így tehát a végzet fogalmához kötődik a gyerek körüli praktika is: a sorsának alakításáról lehet szó. Durand az orsó kapcsán kiemeli, hogy a szövés-fonás eszközei egyetemesen a valamivé válást, a levést („devenirea” románul) szimbolizálja: a megváltozást, a más-levést asszociálja ez a praktika, az újszülött mássá levését, egyszóval visszaváltását. Az orsók száma kilenc. „Szimbolikája háromszorosan a szent hármasságból vezethető le” (Hoppál–Jankovics–Nagy–Szemadám 2004: 269.). Tehát a szent szám erősíti a tűz tisztító jellegét, illetve az orsó szimbolikáját, mágikus szentséget ad hozzá ezekhez az archetípusokhoz.

A másik szokáscselekményben ugyancsak a tisztító tűz szimbolikája az alapvető, de egy újabb szimbólum is társul: a kutya meg a macska szimbólumai. Mindkét állat az alvilággal tartja a kapcsolatot, ami e rítus esetében azt bizonyítja, hogy a szőrrel megtelt gyermeket ugyancsak az alvilággal kapcsolatot tartónak vélték. Innen származik tehát a tisztító szándék. A kutya: „mindenütt a halálhoz, illetve a halálon túli világhoz, az alvilághoz, a pokolhoz kötődik valamiképpen: lélekvezető állat, s a halál jelképe lehet. [...] ő a hírnök az élők és holtak világa között.” (Hoppál–Jankovics–Nagy–Szemadám 2004: 179–181.) A macska: „Hízlgő természeté miatt a nőiességet szimbolizálja, de – éjszaka is látó ragadozó lévén – annak is elsősorban démonikus és alvilági aspektusát.” (Hoppál–Jankovics–Nagy–Szemadám 2004: 200.) A *Magyar Néprajzi Lexikon* szerint az „agos gyermek” esetében: „A népi kórforma nem egységes, nem azonosítható egyetlen gyermekkórtani egységgel sem: a koraszülöttség, az athrophia, az angolkór, hypertrichosis, lanugo, sacralis szőrnövés egyes vonásai ismerhetők fel benne. [...] A váltott gyermekkel ellentétben nincsenek természetfeletti tulajdonságai.” (Grynaeus–Pócs 1977.)

A KERESZTELŐ

Van Gennepe nyomán állítható, hogy a keresztelő a beépítő rítust képezi, és ezáltal kezdetét veszi a posztliminális periódus. Több adatközlő is hangsúlyozta e rítus határ-voltát: *T.A: Igen, igen. Attúl féltették a legjobban. Pláne amíg nem voltak megkeresztelve. Amiután megkeresztelték azután nem féltették annyira, me má meg vót keresztelve, s ahhoz má nem közeledett.*

A keresztelő esetében fontos tényező a hazatéréskor végrehajtott cselekvés, amely által a csecsemőt az asztalra tették: *S.A: Amikor hazahozták a templomból, akkor letette az asztalra, aztán mondat, mondat, neki mondat nem tudam, hogy miket mondat, de csak elcsudálkoztam.; Gy: Keresztelő után ráraják a gyereket az asztalra? G.Zs: Igen. Gy: Miért? G.Zs: Hogy legyen az első.*

Az asztal a paraszti élet megszentelt helye, ahova csak a férfi ülhetett le, az asszony az Erdélyi Mezőségeen általában állva evett. „A testi táplálékot felkínáló asztal – a közös étkezés helye- egyúttal az isteneknek szentelt áldozat helye is, így az oltár előképe, illetve annak triviális formája.” (Hoppál–Jankovics–Nagy–Szemadám 2004: 32.) Ez értelmezés alapján a keresztelőről hazahozott gyerek asztalra tételében az Istennek való felajánlás keresztény praktikáját fedezhetjük fel. A beépítő rítus véget vetett a veszélyeztetett állapotnak, ezáltal az újszülött a kereszttség védelme alá került, így semmi sem árthatott neki.

SZAKIRODALOM

- Benoist, Luc
1995 *Semme, simboluri și mituri*. Editura Humanitas. București. 1995
- Deáky Zita
1996 *A baba a magyarországi népi társadalomban*. Centrál Európa Alapítvány, Budapest.
- Durand, Gilbert
1977 *Structurile antropologice ale imaginariului*. Editura Univers, București.
- Eliade, Mircea
1977 *Képek és jelképek*. Európa Könyvkiadó, Budapest.
- Frazer, James
1965 *Az aranyág*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Gennep, Arnold van
1996 *Riturile de trecere*. Editura Polirom, Iași.
- Grynaeus Tamás – Pócs Éva
1977 agos gyermek címszó. In: Ortutay Gyula (főszerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon*. 1. A–E. Akadémiai Kiadó, Budapest, 37–38.
- Hoppál Mihály – Jankovics Marcell – Nagy András – Szemadám György
2004 *Jelképtár*. Helikon Kiadó, Budapest.
- Pócs Éva
1977 seprű, söprű címszó. In: Ortutay Gyula (főszerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon*. 4. N–Szé. Akadémiai Kiadó, Budapest, 439–440.

INIȚIEREA NOULUI NĂSCUT ÎN LACU (JUD. CLUJ)

Studiul are ca scop prezentarea și interpretarea acelor practici prin care noul născut și mama trec prin etapa nașterii. Acest eveniment este considerat un act magic, prin care se activează forțe neobișnuite, deci atât mama, cât și copilul trebuie apărați în această perioadă liminală. Van Gennep enumeră trei etape ale trecerii și definește trei tipuri ale riturilor trecerii: preliminale, liminale și postliminale. Cu ajutorul acestora mama și copilul trec de la o etapă a ființei lor la o altă etapă, și această trecere se desfășoară prin anumite practici. Lucrarea pe lângă faptul că prezintă aceste rituri și magii, interpretează simbolurile care apar (focul, scuipatul, culoarea roșie etc.) cu ajutorul lucrărilor antropologiei simbolice. Riturile de inițiere se sfârșesc odată cu botezul/încreștinarea noului născut.

THE INITIATION OF THE NEW-BORN IN LACU (CLUJ COUNTY)

The study's aim is to present and interpret those practices by which the new-born and the mother pass through the birth stage. This event is considered a magical act through which unusual forces are activated so both the mother and the child must be defended during this liminal period. Van Gennep lists three stages of the passage and defines three types of rites of passage: preliminal, liminal and postliminal. With the help of these, the mother and the child pass from one stage of their being to another stage and this passage is manifested in certain practices. The work, besides presenting these rites and magic, interprets the appearing symbols (fire, spitting, red colour etc.) with the help of symbolical anthropology works. The initiation rites end with the baptizing / christening of the new-born.

